

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Uusimaa

SISÄASIAINMINISTERIÖ

24.06.2010

INRIKESMINISTERIET

LAUSUNTO

UUELY/2950/00.02.00/2010

24.6.2010

Sisäasiainministeriö
Maahanmuutto-osasto
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osaston lausuntopyyntö hallituksen esityksettä eduskunnalle kotouttamislain uudistamiseksi

UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN LAUSUNTO

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on perehtynyt huolellisesti esitykseen laiksi kotoutumisen edistämisestä sekä sen yleisiin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin. Uudenmaan ELY-keskus ottaa huomioon lausunnossaan myös toiminta-alueen työ- ja elinkeinotoimistojen toimittamat lausunnot lakiesitykseen.

Uudenmaan ELY-keskus on pitänyt kotouttamislainsäädännön kokonaisuuden uudistamista tarpeellisenä, sillä erityisesti Uudenmaan oloissa maahanmuuton määrä ja luonne sekä kotoutumispalveluiden tarpeet ovat muuttuneet hyvin merkittävästi kotouttamislain voimassaolon aikana. Kotouttamislain uudistaminen on Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tarpeellista ja kotouttamista koskevan lainsäädännön eriyttäminen vastaanottoa koskevasta lainsäädännöstä hyvin perusteltua.

Uudenmaan ELY-keskuksessa kuitenkin nähdään, että lain valmisteluun käytettävissä ollut aika ja resurssit ovat olleet riittämättömät ottaen huomioon hallituksen kotouttamislain toimeenpanoa koskevassa selvityksessä ja siihen eduskunnan käsittelyssä lisätyissä tavoitemäärittelyissä sekä erilaisissa muissa selvityksissä esille nousseet laaja-alaiset uudistamistarpeet. Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan lakiesitys ei vastaa odotuksia maahanmuuttoasioiden hallintoon ja kotouttamiseen liittyvästä kokonaisvaltaisesta uudistuksesta, jossa myös selkeytettäisiin viranomaisten työnjakoa ja kotoutumiseen liittyvien taloudellisten ja muiden voimavarojen sekä suunnittelun yhteensovittamista. Lainsäädännön edellyttämän rahoituksen toteutuminen on lisäksi Uudenmaan ELY-keskuksen käsityksen mukaan siinä määrin epävarma, että tämä vaikeuttaa ratkaisevasti lain sisällöllisen merkityksen ja toimeenpanon edellytysten arvioimista.

Erityisesti lakiuudistuksen yhteydessä on huolehdittava siitä, että mahdollisuudet maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseen eivät entises-

tään heikenny. Esimerkiksi nykyiset rinnasteisen koulutuksen mahdollisuudet tulee turvata jatkossakin niin, että erilaiset toimijat voivat kehittää toimintaansa eikä toimijoita menetetä säännösten tuomien rajoitusten vuoksi.

Uudenmaan ELY-keskuksessa huolta aiheuttaa erityisesti se, että lakiesityksessä korostetut kehittämistarpeet ovat perusteltuja, mutta niiden käytännön toteuttamisen vastuunjako ja rahoittaminen jäävät hyvin epäselviksi ja saattavat siten asettaa ulkomaalaiset henkilöt hyvin eriarvoiseen asemaan riippuen alueellisista ja paikallisista päätöksistä. Suomalaisen kotouttamisjärjestelmän erityispiirre on se, että maahanmuuttajaa kohdellaan alusta alkaen korostuneesti työnhakijana, vaikka työllistymisen edellytyksiä ei kieli- ja yhteiskuntataitojen puuttuessa juurikaan olisi lyhyellä tai edes pidemmällä aikavälillä. Tämä on koettu yleisesti viisaaksi linjaukseksi. Erityisesti työ- ja elinkeinohallinnon ulkomaiden kansalaisten alkuvaiheen palveluissa lähtökohta aiheuttaa ristiriitaisia odotuksia sekä tarpeiden ja palveluiden kohtaamattomuutta.

Uudenmaan ELY-keskus pitäisi näillä perusteilla parempana lakiesityksen palauttamista sisäasiainministeriön virkamiesvalmisteluun. Rahoituskysymyksiä tulisi valmistella niin, että lainsäädäntökokonaisuudella olisi edellytykset tulla voimaan vuoden 2012 alusta.

Uudenmaan ELY-keskus esittää lausunnon liitteessä yksityiskohtaiset perustelut lakiesityksen kehittämistarpeista.

Työllisyys-, yrittäjyys- ja maahanmuuttoyksikön

päällikön sijaisena työllisyysasiainpäälikkö

Päivi Sipiläinen

Maahanmuuttopäällikkö

Jaana Suokautio

LIITTEET

Yksityiskohtaiset perustelut lakiesityksen kehittämistarpeista

JAKELU

Sisäasiainministeriön kirjaamo/ hare@intermin.fi

Uudenmaan ELY-keskuksen kirjaamo

Maahanmuuttoryhmä

E-vastualueen johtoryhmä

24.06.2010

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Uusimaa

Sisäasiainministeriö
Maahanmuutto-osasto
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

LIITE

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle kotouttamislain uudistamiseksi

Uudenmaan ELYn huomiot lakipykälittäin

Laki kotoutumisen edistämisestä

1 luku. Yleiset säännökset

1 § Lain tarkoitus**2 § Soveltamisala**

Yleiset huomiot 1:

Jos lakia ei sovelleta Suomen kansalaisiin ja lain soveltaminen päättyy Suomen kansalaisuuden saamiseen, niin miksi tätä ei kerrota pykälässä? Asialla on oleellinen merkitys mm. koulutusta koskevien pykälien 20–26 osalta; erityisesti siksi, että 23 § soveltamisala on tarkoitettu laajemmaksi kuin työvoimakoulutuksen ja julkisen työvoimapalvelulain 9. luvussa määritellyn työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen koulutuksen tukemisen alue.

Lisäysehdotukset tekstiin: Lakia ei sovelleta Suomen kansalaisiin. Lain soveltaminen päättyy henkilön saadessa Suomen kansalaisuuden.

Yleiset huomiot 2:

Kolmannen momentin mukaan EU – kansalaisilta edellytetään kotoutumistoimenpiteisiin oleskeluoikeuden rekisteröiminen, mitä ei edellytetä JTPL:ssä asiakkaan rekisteröimiseksi työttömäksi työnhakijaksi. Toisaalta oleskeluluvan tarvitsevien henkilöiden osalta työvoimapalvelujen saamisen edellytykset ovat jo muuttuneet JTPL:in muutoksella 10.5.2010. B-lupa mahdollistaa rekisteröimisen työnhakijaksi TE-toimistossa. Käytännössä kotoutumislain merkitys hämärtyy, kun kaikkia kotoutumista edistäviä palveluja voidaan tarjota riippumatta kotoutumisen oikeudesta. Mikäli lakiesityksen kautta voitaisiin toteuttaa kotoutumiskoulutuksen määrän ja saatavuuden lisääminen, niin tilanne olisi toinen.

Muutosehdotus tekstiin: Lakia sovelletaan Suomessa asuvaan ulkomaan kansalaiseen, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu voimassaoleva oleskelulupa Suomessa tai joka ei kansainvälisten sopimusten perusteella tarvitse oleskelulupaa.

Yleiset huomiot 3:

Neljäs momentti. Asuminen Suomessa. Riittävätkö lain yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyt avoimet määritelmät ja esimerkit? Miksi ei lain pykälässä viitata soveltamisalain tai kotikuntalain asumisen määrittämiseen, kun näillä laeilla on kuitenkin lähes poikkeuksetta merkitys myös kotoutumispalveluiden määrittämisessä? Miten esimerkiksi määritellään (tapauskohtaisesti) Poste restante-osoitteen osoittavan joissakin tapauksissa henkilön asuvan Suomessa? Voiko olla niin, että vastaavassa tilanteessa toisessa kunnassa henkilö ei saa maistraatissa rekisteröintiä kuntaan, jolloin hänen ei katsottaisi asuvan Suomessa?

Muutosehdotus tekstiin: Ulkomaan kansalaista pidetään Suomessa asuvana kotikuntalain ja sosiaaliturvan soveltamisalasta annetun lain perusteella.

3 § Määritelmät

Yleiset huomiot 1:

Kohdassa 3) määritellään maahanmuuttaja. Toisessa pykälässä tarkoitettu rajausta vain ulkomaan kansalaisuuden omaaviin maahanmuuttajiin täytyisi täydentää pykälässä kolme, tai vaihtoehtoisesti esittää molemmat määrittelyt pykälässä kaksi.

Yleiset huomiot 2:

Kohta 6) on keskeinen lain soveltamista koskevissa myöhemmissä pykälissä (mm. 12 § momentissa kolme, jossa määritellään kotoutumissuunnitelman pidentämisen edellytyksistä). Määritelmän merkitys jää kuitenkin epämääräiseksi, koska lakiesityksessä ei määritellä erityisten toimenpiteiden tarpeen merkityksestä palveluihin eikä ennen kaikkea sitä, mikä taho vastaa näistä palveluista. Esimerkiksi listalla mukana oleva luku- ja kirjoitustaidottomuus ei ole perusteltu, koska ”erityiset toimenpiteet” toteutetaan osana ”normaalia kotoutumispalvelua”, lähinnä työvoimapoliittisena aikuis-koulutuksena, jonka aikana kotoutumisaika 12 § perusteella kuluu. Käsitteiden suhde mm. pykälän kuusi ”erityispalveluihin” on epäselvä, mutta ilmeisesti näissä tarkoitetaan eri asioita.

Yleiset huomiot 3:

”Muu vastaavanlainen syy” on soveltamisen kannalta epämääräinen ilmaus. Perusteluissa tarvittaisiin vähintään yksi esimerkkitapaus, jotta siihen voisi ottaa kantaa. Jos yhtään esimerkkiä ei pystytä määrittelemään, ei ilmaukselle tulkintaongelmiseen ole tarvetta.

Muutosehdotus tekstiin: Poistetaan määritelmä 6) sekä ”erityisiä toimenpiteitä tarvitseva” lakiesityksen muista kohdista.

4 § Lain soveltaminen alaikäiseen

5 § Tulkin ja kääntäjän käyttö

Yleiset huomiot 1:

Millä tavalla pykälä täydentää muuta lainsäädäntöä? Milloin esimerkiksi terveydenhuollon palvelut, sosiaalipalvelut ja lastensuojelu ovat kotoutumislain mukaisia toimenpiteitä? Asialla on suuri merkitys lakiehdotuksen 44 pykälän kohdan 4) vuoksi, jonka perusteella kaikki tilanteet, joissa kunta käyttää tulkkia, tulevat lähtökohtaisesti valtion korvausten piiriin. Valtion budjettiin olisi varattava merkittävä summa ja ELYihin paljon korvausten käsittelyhenkilökuntaa. Vai edellytetäänkö esimerkiksi, että palvelusta on nimenomaisesti sovittu kotoutumissuunnitelmassa ja muussa tapauksessa ei korvata?

Yleiset huomiot 2:

Ilmaisu ”kotoutumissuunnitelmaa tai alkukartoitusta koskevassa asiassa” on mm. kustannusten korvaamisen näkökulmasta liian avoin.

Muutosehdotus tekstiin: ”kotoutumissuunnitelman tai alkukartoituksen laatimisessa”.

Yleiset huomiot 3:

”Tulkitseminen” on sisällöltään moniselitteinen ilmaus. Olisiko parempi käyttää vakiintuneesta ilmauksesta ”asioimistulkki” johdettua käsitettä? Tällöin korostuu, että kyse ei asian tulkitsemisesta asiakkaalle vaan sen kieliasun muuttamisesta asiakkaan ymmärtämälle kielelle.

Muutosehdotus tekstiin: ”Viranomaisen on huolehdittava (asioimis)tulkkauksesta...”

6 § Kotoutumista edistävien toimenpiteiden järjestäminen

Yleiset huomiot:

Miten sinänsä perusteltu kunnan peruspalvelujen korostaminen vastaa konkreettista vastuunjakoa? Eikö ”muista julkisia palveluista” voitaisi kuitenkin erikseen mainita työ- ja elinkeinohallinnon palvelut?

Muutosehdotus tekstiin: Kotoutumista tukevia toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja, työ- ja elinkeinohallinnon palveluja tai muita julkisia palveluja. Vaihtoehtoisesti palveluja järjestetään erityispalveluina sen mukaan kuin tässä luvussa jäljempänä säädetään.

7 § Perustieto suomalaisesta yhteiskunnasta

Yleiset huomiot:

Perustiedon määrittelemineen on hyvin vaikeaa. Käytännössä tietopaketin hyöty on epäselvä. Erityisen haastavalta vaikuttaa tiedon jakelun alueellistamisen ongelma. Miten henkilö esimerkiksi osaa hakeutua oikeaan paikkaan alkukartoituksen osalta? Miten toteutetaan alueelliset omakieliset käännökset? Miten määritellään ”alkukartoituksen pyytäminen”, niin että se voidaan ymmärtää sitovaksi pyynnöksi?

8 § Ohjaus ja neuvonta

Yleiset huomiot:

Neuvonnan ja omakielisten palvelujen kehittäminen edellyttää siihen suunnattavan rahoituksen ohjaamista ja lisäämistä. Ottaako sisäasiainministeriö tehtäväkseen myös TE-toimistojen tarvitseman omakielisen materiaalin kehittämisen?

9 § Alkukartoitus

Yleiset huomiot 1:

Yksityiskohtaisissa perusteissa käytetty ilmaisu ”arvioida alustavasti” olisi perusteltua kohottaa lakitekstiin. Alkukartoituksen toteuttamisen luonne jää hyvin epämääräiseksi sekä kunnan että TE-hallinnon osalta lakiesityksen tekstissä. Myöskään lakiesityksen yleisistä tai yksityiskohtaisista perusteluista ei Uudenmaan ELY:n näkemyksen mukaan löydy riittävästi määrityksiä, joista olisi apua TE-toimistojen asiakkaille tarkoitettujen alkukartoituksen kehittämisessä ja kehittämisen edellyttämän rahoituksen määrittelemisessä.

Yleiset huomiot 2:

”Erityisiä toimenpiteitä” tarvitsevien maahanmuuttajien määrittäminen on epäselvää. Pääsääntöisesti Uudenmaan ELY:n tulkinnan mukaan toimenpiteet ovat todellisuudessa samoja, joita kotouttamispalveluina yleensäkin tarjotaan.

Yleiset huomiot 3:

Millaisissa tilanteissa katsotaan, että maahanmuuttaja ei ole kotoutumissuunnitelman tarpeessa? Pääsääntöisesti alkukartoitusta tehtaessa henkilö on jo joko rekisteröity TE-toimistossa työnhakijaksi tai on kunnallisten palvelujen asiakas.

10 § Alkukartoituksen järjestäminen

Yleiset huomiot 1:

Uudenmaan ELY:ssä ei ole ymmärretty, mikä tarkoitus on vuoden aikarajalla?

Yleiset huomiot 2:

Maahanmuuttaja voi pyytää alkukartoituksen laatimista halunsa mukaan joko TE-toimistossa tai kunnassa. Voivatko nämä siirtää pyynnön toiselle viranomaiselle? Lakiesitykset merkittävimmät ongelmat tiivistyvät toisen ja kolmannen momentin ”tai” – sanoihin. Miten määritellään lakia toimeenpantaessa kolmannen momentin ”ohjaaminen” toisen viranomaisen tai palvelun järjestäjän palveluihin. Mitä jos toteuttaja ei katso palvelun järjestämistä mahdolliseksi?

Yleiset huomiot 3:

Tietojen siirtämisen oikeudet ovat erittäin epäselvät ja sisäasiainministeriön tulisi selvittää asia perusteellisemmin tietosuoja-asioista ohjeistavien viranomaisten kanssa. Tietojen siirtämisen oikeudesta ja menettelystä alkukartoitusten osalta tulisi kirjoittaa erillinen momentti. Lakiesityksen 7. luvun 55 § käyttötarkoitus on tarkoitettu eri käyttöön, eikä sitä välttämättä voida soveltaa.

Yleiset huomiot 4:

Alkukartoituksen määrittely on erittäin laaja. Esityksen lähtökohtana on, että alkukartoitukset tuovat lisärasituksen ainoastaan kuntiin (yleiset perustelut, 4.1. taloudelliset vaikutukset). TE-hallinto voi järjestää alkukartoituksen omana virkатыönä tai ostopalveluna esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen yhteydessä. Tämä vaikuttaa määritelmällisesti ristiriitaiselta: Henkilö on jo kotoutumistoimenpiteessä, kun kartoitetaan hänen tarvettaan kotoutumistoimenpiteisiin. Jos toteutetaan nykyistä laajempi alkukartoituksen määrittely, niin siihen täytyisi määritellä erikseen määrärahat myös TE-hallinnon puolella. Ostopalvelut eivät ole pääsääntöisesti ilmaisia, vaikka esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on kyetty toistaiseksi kehittämään alkukartoituksia kouluttajien ja TE-hallinnon vuorovaikutteisen kehittämisyhteistyön muodossa. Jos rahoitus siirretään 51-momentin valmentavaan koulutukseen varatuista määrärahoista, tulee kertoa, mitä muuta (maahanmuuttaja- tai valmentavaa) koulutusta hankitaan vastaavasti vähemmän. Täytyy määritellä ostopalvelujen palveluntuottajien ja viranomaisten väliset asiakastietojen siirtämisen oikeudet.

Yleiset huomiot 5:

Alkukartoitukseen ohjaamiseen ja 11 § mukaisen kotoutumissuunnitelman tekemiseen liittyviin resursseihin on saatu pääkaupunkiseudulla merkittävästi helpotusta aiesopimuksen tuottaman määrälläisen henkilöstöresurssin perusteella. TE-toimistoissa onkin katsottu, että nykyisessä tilanteessa resurssit ovat kutakuinkin riittävät ja mahdollistavat myös lakiesityksen mukaisen palvelun tason. Tällä hetkellä ei ole kuitenkaan tietoa aiesopimuksen mukaisen resurssin pysyvyydestä eikä varsinkaan vastaavan resurssin saamisesta Uudenmaan muiden TE-toimistojen palveluihin eikä muualle maahan. On tosin todettava, että myös ulkomaan kansalaisten osuus TE-toimiston työnhakija-asiakkaista on pääkaupunkiseudulla kaksin – kolminkertainen.

Muutosehdotuksia tekstiin:

Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto, jolta maahanmuuttaja on pyytänyt alkukartoituksen tekemistä, käynnistää alkukartoituksen tekemisen.

Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto, joka on tehnyt alkukartoituksen, selvittää mahdollisuuden ohjata maahanmuuttaja muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluihin.

Alkukartoituksen tehneen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava siitä, että alkukartoituksen tiedot siirretään sille viranomaiselle tai palvelujen järjestäjälle, jonka asiakkaaksi maahanmuuttaja alkukartoituksen jälkeen ohjataan.

Alkukartoituksen tiedot voidaan siirtää toiselle viranomaiselle tai palvelujen järjestäjälle teknisen käyttöoikeuden avulla. Tietojen siirtäminen ei edellytä maahanmuuttajan suostumusta.

11 § Kotoutumissuunnitelma

Yleiset huomiot 1:

Toisen momentin lista kotoutumissuunnitelman sisällöstä on hankala, sillä se sisältää esimerkiksi JTPL:iin nähden eri tavoin risteäviä ja päällekkäisiä käsitteitä. Esimerkiksi kotoutumiskoulutusta ei tunnisteta erikseen JTPL:issa.

Yleiset huomiot 2:

Tuleeko jokaisen kotoutumissuunnitelman sisältää maahanmuuttajan sitoutumisen suomen tai ruotsin kielen opiskelemiseen? Määritelläänkö ”opiskelu” tässä yhteydessä laajemmin kuin koulutuksena?

12 § Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja kotoutumissuunnitelman kesto

Yleiset huomiot 1:

Toimeentulotuen saajan ei tarvitse tässä tapauksessa olla työtön.

Yleiset huomiot 2:

Suunnitelmaan on aina oikeus, mutta jos asiakas ei sitä syystä tai toisesta halua, niin se ei ole hänelle pakollinen. JTPL uudistuksen perusteella henkilöä voi kuitenkin uhata vähintään 15 päivän korvaukseton määräaika kotoutumissuunnitelman laiminlyömisestä. Lakien välinen suhde suunnitelmiin laatimisen velvoittavuuden osalta tulisi määritellä täsmällisemmin.

Muutosehdotuksia tekstiin:

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja velvollisuus osallistua sen laatimiseen on kuitenkin aina Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi julkisesta työvoimapolvelusta annetun lain mukaisesti. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja velvollisuus osallistua sen laatimiseen on aina myös Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka saa toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea.

Yleiset huomiot 3:

Ensimmäisen suunnitelman kesto yksilöllisenä mutta enintään vuoden mittaisena on erityisesti palveluista pääosin vastaavan TE-hallinnon osalta erittäin vaikea. Erityisen hankala tilanne on silloin, jos henkilö on edelleen esimerkiksi työvoimapolitiittisessa kotoutumiskoulutuksessa, jonka aikana tulisi järjestää erillinen haastattelu. Tämä vaikuttaa niukkojen resurssien tuhlaamiselta väärin ajoitettuun tehtäviin.

Yleiset huomiot 4:

Uudenmaan ELY:ssä on myös sellaisia näkökantoja, että alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman käsitteet tulisi yhdistää siten, että alkukartoituksen yhteydessä laaditaan sellainen alustava kotoutumissuunnitelma, joka mahdollistaa opiskelun aloittamisen. Varsinainen työvoimapolitiittisesti

suuntautunut kotoutumissuunnittelu tulisi useimmissa tapauksissa painottaa vasta kotoutumiskoulutuksen jälkeiseen aikaan.

Muutosehdotuksia tekstiin: Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi tai kunnes kotoutumissuunnitelmassa sovittu toimenpide päättyy.

Yleiset huomiot 5:

Kotoutumissuunnitelman keston määrittelyt eivät vaikuta toimivilta: Ensimmäinen vuodeksi laatimisesta, kolmen vuoden kotoutumissuunnitelman oikeuden päättymisen siitä, kun laatimisesta on päätetty. Mikä päivämäärä ja mikä ”alkukartoitusdokumentti” merkitsee laatimisesta päättämistä? Tarvitaanko allekirjoitettu alkukartoitusdokumentti allekirjoitettavan kotoutumissuunnitelman lisäksi? Nykyinen määrittely ensimmäisestä kotikuntarekisteröintipäivästä on ehkä keinotekoinen; se on kuitenkin yksiselitteinen.

Yleiset huomiot 6:

Kotoutumissuunnitelman pidentämisen perusteet ovat olleet äärimmäisen epäselvät ja hankalat tulkita nyt voimassa olevassa laissa. 12 § kolmannen momentin määritykset vaikuttavat selventävän edellytyksiä jonkin verran mutta riittämättömästi. Lakiehdotuksessa sanotaan, että aikaa voidaan pidentää ”vastaavasti” ja yksityiskohtaisissa perusteluissa sanotaan, että kotoutumisajan ei ”lasketai kuluva”. Nämä on tulkittaisiin ilmeisesti niin, että aikaa pidennetään vain todisteellisesti esitettyjen ajanjaksojen verran. Nykylaissa tämä ”vastaavuus” on epäselvä. Lakiesityksessä ei nyky-laista poiketen mainita enää mm. luku- ja kirjoitustaidon puuttumista perusteena. Tämä on perusteltua, koska henkilö ei ole työmarkkinoiden ulkopuolella vaan kotoutumistoimenpiteiden piirissä. ”Eriyisten toimenpiteiden” tarve on kuitenkin edelleen hyvin epämääräinen ilmaus, sillä kysymys on kuitenkin pääsääntöisesti samalla kotoutumistoimenpiteistä, joiden kuluessa ei kotoutuminen ole keskeytyksissä.

13 § Kotoutumissuunnitelman laatiminen

Yleiset huomiot:

Yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu kunnan ja TE-toimiston yhteisen suunnitelman ensisijaisuus voisi lukea myös lakitekstissä. Palveluiden tuottamisen vastuunjako ja kuntien vastuu eivät tällä kirjoitustavalla ainakaan selkeydy.

14 § Kotoutumissuunnitelman laativan viranomaisen tehtävät

Yleiset huomiot:

Tavoite, jonka mukaan asiakas ohjataan hakeutumaan toimenpiteeseen viimeistään kuukauden kuluessa, on tulkinnaltaan epäselvä. Mitä tarkoitetaan ”ohjataan hakeutumaan”? Ilmeisesti toimenpiteen ei tarvitse alkaa kuukauden kuluessa, mikä olisikin erittäin monissa tapauksissa mahdotonta. Maahanmuuttajalla ei ole kuitenkaan subjektiivista oikeutta esimerkiksi työvoimapolitiiseen koulutukseen.

15 § Alaikäisen kotoutumissuunnitelma

16 § Perheen kotoutumissuunnitelma

Yleiset huomiot:

Perheen kotoutumissuunnitelman toteuttaminen vaatii tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimijoiden ja TE-toimiston välillä sekä selkeitä määräyksiä siitä, miten tietoja voidaan välittää viranomaiselta toiselle.

17 § Kotoutumissuunnitelmasta aiheutuvat velvollisuudet

Yleiset huomiot:

Neljäs momentti ei vastaa pykälän otsikointia, sillä kysymys ei ole vielä kotoutumissuunnitelmasta aiheutuvasta velvollisuudesta vaan perustuu JTPL:iin ja toimeentulotukea koskevaan lainsäädäntöön.

Muutosehdotus tekstiin: Siirretään neljäs momentti pykälään 12.

18 § Kotoutumissuunnitelman seuranta, muuttaminen ja keskeyttäminen

Yleiset huomiot 1:

Suunnitelman tarkistamisen velvollisuutta kerran vuodessa tulisi lieventää mm. kotoutumistoimenpiteissä olevien osalta (vrt. pykälä 12, yleiset huomiot 4)). Suunnitelman tarkistaminen toimenpiteessä ei muutoinkaan ole välttämättä mahdollinen, mm. koska haastatteluun osallistumisen laiminlyömistä ei voida erikseen sanktioida esim. koulutuksen aikana.

Yleiset huomiot 2:

Suunnitelman keskeyttämistä koskevat määritykset tulisi poistaa kokonaisuudessaan, koska keskeyttämisestä ei ole ollut toteuttamiskelpoista menettelytapaohjeistusta eikä keskeyttämistä koskevia määräyksiä noudateta TE-toimistoissa tai kunnissa.

Muutosesitys tekstiin: Poistetaan 2., 3. ja 4. momentti. Muutetaan pykälän otsikkoa: Kotoutumissuunnitelman seuranta, tarkistaminen ja muuttaminen.

19 § Kotoutumistuki

Yleiset huomautukset:

Uudenmaan ELY pitää perusteltuna muuttaa työmarkkinatukioikeuden määräytymisen edellytykset työttömyysturvalain mukaan samanlaiseksi muiden työnhakijoiden kanssa. Ensimmäinen momentti kuitenkin vaikuttaa perustuvan edelleen nyt voimassa olevan kotoutumislain mukaiseen ajatteluun. Laissa ja sen yksityiskohtaisissa perusteluissa sanotaan, että henkilölle voidaan myöntää työmarkkinatukea (tai työttömyyspäivärahaa) työnhaun alusta, mutta tuen nimi muuttuu kotoutumistueksi, sitten kun on laadittu kotoutumissuunnitelma työmarkkinatuen hakijalle. Tätä ei voi pitää tarpeellisenä, sillä kotoutumissuunnitelman laatiminen ei lakiesityksen mukaan vaikuta hakijan työttömyys-etuuksiin eri tavoin kuin työllistymissuunnitelman laatiminen. Miksi tuki pitää nimetä eri nimellä,

jos nimityksellä ei ole enää merkitystä toimenpiteiden aikaisiin tukimahdollisuuksiin ("rinnastaminen" poistuu vrt. 20 – 26 §)

Muutosesitys tekstiin: Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle, joka on ulkomaan kansalainen, kotoutumisen aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki.

TAI

Maahanmuuttajan kotoutumisaikaisen toimeentulon turvaamiseksi voidaan maksaa työttömyysetuutta työttömyysturvalain mukaisesti tai toimeentulotukea toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti.

20 § Kotoutumiskoulutus

Yleiset huomautukset:

OPH:n suositus kotoutumiskoulutuksesta sisältää muutakin kuin suomen ja ruotsin kielen opetuksen sisältöjä. Opetushallituksen suositteleman noin 40 opintoviikon koulutuskokonaisuus ei Uudenmaan ELYn käsityksen mukaan keskimäärin riitä B 1.1. tason saavuttamiseen. Arvion mukaan A2.2. on useammin realistinen. Kuitenkin on yksilökohtaisesti melko haastavaa etukäteen määritellä tavoite alemmalle tasolle. On vaarana, että lain myötä kielitason saavuttamista pidetään esimerkiksi ehtona ammatillisen koulutuksen aloittamiselle. Pikemminkin tulisi edistää maahanmuuttajien mahdollisuuksia osallistua ammatillisiin opintoihin kehittämällä erilaisia suomen kielen tukiratkaisuja ammatillisten opintojen aikana. Luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen toteuttaminen TE-hallinnossa tulisi erityisesti huomioida, koska se sitoo merkittävästi TE-hallinnon maahanmuuttajakoulutukseen suunnattuja määrärahoja.

Muutosesitys tekstiin: Maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta opetushallituksen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta antaman opetussuunnitelmasuosituksen mukaisesti. Luku- ja kirjoitustaidon koulutusta toteutetaan opetushallituksen luku- ja kirjoitustaidottomien aikuisten maahanmuuttajien koulutuksesta antaman suosituksen mukaisesti.

21 § Kotoutumiskoulutuksen järjestäminen ja maahanmuuttajan ohjaaminen koulutukseen

Muutosehdotus tekstiin (2. mom): Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskus järjestää työ- ja elinkeinohallinnon määrärahojen puitteissa kotoutumiskoulutusta toimialueellaan. Lisäksi ELY-keskus tukee, ohjaa ja kehittää omaehtoisen kotoutumiskoulutuksen kehittämistä toimialueellaan.

Muutosehdotus tekstiin (4. mom.): Kunta järjestää koulutusta työvoimaan kuuluville sekä erityisesti työvoiman ulkopuolella oleville maahanmuuttajille ja ohjaa maahanmuuttajia osallistumaan koulutukseen.

22 § Omaehtoisen opiskelun tukeminen

Yleiset huomiot 1:

”Omaehtoinen opiskelu” lakiesityksessä vaikuttaa kattavan sekä JTPL yhdeksännen luvun mukaisia opintoja että lakiesityksen 23 § esitettyjä maahanmuuttajille soveltuvia erityisiä opintoja. Päätoispe-
rusteet ovat kuitenkin ilmeisesti samat kuin JTPL:ssa lisättynä sisällöllisesti 23 §:llä.

Yleiset huomiot 2:

Ensimmäisessä momentissa todetaan, että kotoutumista edistävää omaehtoista opiskelua tuetaan samoin edellytyksin kuin työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta.

Vaaditaanko opiskelulta sama tuntimäärä kuin työvoimakoulutukselta jossa se on pääasiassa seitsemän tuntia päivässä ja läsnäoloa viisi päivää viikossa kuten työvoimakoulutuksessa? Poistuuko tämän myötä, että yksi päivä viikossa ei voi olla etätyötä? Vai tarkoitetaanko, että työnhakijalla on samat etuudet kuin työvoimakoulutuksen aikana sekä velvollisuus osallistua opiskeluun? Noudatetaanko opintojen keskeyttämisessä työvoimakoulutuksen ohjeistuksia?

Yleiset huomiot 3:

Omaehtoisen opiskelun tukeminen otsikkona huono, koska sotkeutuu helposti JTPL 9 luvun mukaiseen opintojen tukemiseen työttömyysetuudella. Opintojen tukemisessa lakiehdotuksen ja JTPL:n välillä on eri kriteerit, mm. JTPL:n mukaan tuetaan päätoimisia opintoja, ammatillisesti suuntautuneita opintoja ja henkilön tulee opintojen alkaessa olla täyttänyt 25 vuotta. Lakiehdotuksessa on kuitenkin myös samoja elementtejä kuin JTPL:n yhdeksännen luvun työttömyysetuudella tuetussa työnhakijan omaehtoisessa opiskelussa, vaikka JTPL:n yhdeksännen luvun soveltamisesta mainitaan ainoastaan 25 § kohdalla koulutuspalvelujen tuottajan tietojensaantivelvollisuuden kohdalla:

- sovittava ennen opintojen alkamista
- painavasta syytä jälkikäteen (eri perusteet kuin JTPL:n yhdeksännessä luvussa)
- opintokokonaisuutta kohti 24 kk
- loma-ajat katsotaan opiskeluajaksi
- opintojen etenemistä seurattava. JTPL:n yhdeksännessä luvussa opintojen etenemistä seuraa TE-toimisto kun taas lakiesityksessä kunta ja TE-toimisto. Miten tämä on mahdollista? Jos noudatetaan työvoimapolitiittisen koulutuksen ohjeistusta, niin seurannasta vastaa oppilaitos eikä TE-toimisto.
- TE-toimisto voi päättää opintojen tukemisen lakkauttamisesta
- maahanmuuttajaa kuultava ennen keskeyttämistä

Yleiset huomiot 4:

Kotoutujien omaehtoisesta koulutuksesta suurinta osaa ei voida toteuttaa JTPL:n mukaisten omaehtoisen koulutuksen tukemisen lainsäädännön ja TEM:in niiden tulkinnasta antamien edellytysten puitteissa, joten 23 § määrittelyt ovat ensiarvoisen tärkeitä. Uudenmaan ELYn näkemyksen mukaan kohdassa 5) esitetty määrittely on ongelmallinen, sillä TEM:ön tulkintaohjeen mukaan vapaan sivistystyön organisaatioissa järjestetty suomen tai ruotsin kielen opetus tai maahanmuuttajien ammatil-

lisiin opintoihin valmentava opetus eivät ole työttömyysetuudella tuettavia ammatillisia valmiuksia edistäviä opintoja. Uudenmaan ELYn näkemyksen mukaan opintojen tukemisesta on siksi huolellisesti erikseen säädettävä kotoutumislainsäädännössä. Myös JTPL:ssa annetut määritykset koulutuksen päätoimisuudelle ja laajuudelle ovat selkeästi tiukempia kuin pääosa nykyisin kotoutumislain perusteella rinnastetussa koulutuksessa.

Muutosehdotus tekstiin (1. mom.): Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä tämän lain perusteella päätöksen maahanmuuttajan kotoutumista edistävän koulutuksen tukemisesta työttömyysetuudella.

Muutosehdotus tekstiin: Poistetaan momentti 2

23 § Omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytykset

Yleiset huomiot 1:

Uudenmaan ELY pitää perusteltuna muiden toimenpiteiden rinnastamisen poistamista laista. Toimenpiteet voidaan järjestää osana koulutuksen opetusohjelmaa tai vaihtoehtoisesti toteuttaa ne JTPL:n mukaisena toimenpiteenä niille määritellyin edellytyksin.

Muutosehdotus tekstiin: 5) vapaan sivistystyön tai muiden opetusorganisaatioiden järjestää suomen ja ruotsin kielen opetusta tai muuta kotoutumista edistävää koulutusta.

Yleiset huomiot 2:

Uudenmaan ELYn näkemyksen mukaan kohdan 4) edellytys, jonka mukaan opinnoista täytyy olla suoritettuna puolet, ei ole enää perusteltu. ELYn käsityksen mukaan olisi perusteltua soveltaa JTPL:n yhdeksännen luvun määritystä myös ulkomailla suoritettuihin opintoihin: Opintojen täytyy olla ollut todisteellisesti keskeytyneinä vähintään vuoden. Tällä hetkellä, jos hakijalla ei ole esittää opinnoista tutkinto- tai erotodistusta, niin hänet katsotaan päätoimiseksi opiskelijaksi. Nyt voimassa olevan JTPL:n yhdeksännen luvun tulkinnan mukaan samoja opintoja voidaan tukea, jos ne ovat olleet keskeytyneinä vuoden, jolloin päätoimisen opiskelijan lausunto kumoutuu.

Muutosehdotus tekstiin: 4) korkeakoulututkintoon tähtäävää opetusta.

Yleiset huomiot 3:

Onko tarkoitus, että myös työssäoloehdon täyttävän kohdalla voidaan sopia omaehtoisesta opiskelusta?

Yleiset huomiot 4:

Miten toimitaan, jos opintoja on tuettu 23 § edellytyksillä, mutta henkilö saa Suomen kansalaisuuden kesken opintojen?

24 § Omaehtoisen opiskelun seuranta ja opiskelun keskeyttäminen

Yleiset huomiot:

Poistetaan JTPL:n omaehtoisen koulutuksen tukemisen seurantaan liittyviin ohjeisiin perustumatomat erilliset määrätykset. Esim. yksityiskohtaisissa perusteluissa 6 kk kun JTPL 9 kk jne. Seuraavatko kunnat todellakin systemaattisesti muuta omaehtoista koulutusta? Miten opintoja seurataan kunnissa? Esityksessä puhutaan ainoastaan koulutus- ja opintosuunnitelman mukaisesti opinnoissa etenemisestä, mutta miten korkeakouluopintojen kohdalla on edettävä? JTPL:n tulkinnan perusteella koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla ja korkeakouluissa keskimäärin 5.5 opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Jossain määrin epäselväksi jää se, miten tuettaviin opintoihin sisältyvää työharjoittelua, kansalaisjärjestö- tai vapaaehtoistoimintaa seurataan.

25 § Koulutuspalvelujen tuottajan tietojenantovelvollisuus

Yleiset huomiot:

Ulottuuko koulutuspalveluiden tuottajalle määritelty tietojenantovelvollisuus JTPL 9:9 §:n mukaan kaikkiin tämän lakiesityksen mukaisiin toimenpiteisiin?

26 § Muut kotoutumista tukevat ja edistävät toimenpiteet ja palvelut

Yleiset huomautukset:

Erityisesti kohtien 2 ja 3 lisäarvo on kyseenalainen, sillä niillä ei ole mitään sitovaa merkitystä. Pykälän nykyisessä muotoilussa ole mitään palveluntuottajien toimintaa ohjaavaa informaatioarvoa, sillä näiden palvelujen tuottaminen asiakkaalle ei riipu esimerkiksi maahanmuuttaja-asiakkaan kotoutumissuunnitelman sisällöstä.

27 § Kunnan kotouttamispolitiikka

28 § Kunnan tehtävät

Yleiset huomautukset:

Nykylaista periytyvä kunnan yleis- ja yhteensovittamistehtävä ei ole selvä, eikä juuri kerro siitä, mitä kunnalta toiminnoissa edellytetään.

29 § Monialainen yhteistyö paikallistasolla

30 § Kunnan kotouttamisohjelma

Yleiset huomiot:

Toisen momentin mukaan mm. ELY, TE-toimisto jne. "voivat osallistua" kotoutumisohjelman laaditsemiseen. Kuka päättää siitä, osallistuvatko vai eivät? Uudenmaan ELY pitää tärkeänä, että kunnan kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan osallistuvat *kaikissa tapauksissa* Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus, paikallinen TE-toimisto sekä kunnan viran-

omaisista ainakin sosiaali-, terveys- ja opetustoimi. Koska 36§:n viimeisessä momentissa todetaan, että ”ELY-keskus ohjaa toimialueensa kuntien kotouttamisohjelmien laadintaa ja seuraa niiden toteuttamista”, on tämän vaatimuksen täyttäminen ELYn näkökulmasta hankalaa, mikäli ELY ei ole mukana prosessissa.

Muutosesitys tekstiin: Kunta voi harkintansa mukaan kutsua (tahot tähän) kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan.

TAI:

Kunnan on kutsuttava (tahot tähän) kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan.

31 § Kunnan kotouttamisohjelman sisältö

Muutosesitys tekstiin: Poistetaan kohdasta 5): ”luku- ja kirjoitustaidottomien henkilöiden”

32 § Maahanmuuttajien perheryhmäkoti

Muutosesitys tekstiin: Maahanmuuttajien perheryhmäkoti on tarkoitettu pakolaisille tai kansainvälistä suojelua saaneille, jotka ovat saapuneet yksin alaikäisinä ja hakeneet Suomesta turvapaikkaa sekä saaneet oleskeluluvan.

33 § Valtion kotouttamisohjelma

34 § Sisäasiainministeriön tehtävät

35 § Ministeriöiden välinen yhteistyöelin

Yleiset huomiot:

Asia ilmaistaan kuin yhteistyöelin olisi jo olemassa. Ilmeisesti yhteistyöelin perustettaisiin vasta lain tultua voimaan?

Muutosehdotus tekstiin: Perustetaan ministeriöiden välistä...

36 § Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät

Muutosesitys tekstiin: 2) kuntien tukeminen ja neuvonta kotouttamisen edistämisessä

Yleiset huomiot:

Miksi kohdassa 3) vastuu TE-toimistoihin nähden on konkreettisempi kuin kuntiin nähden (esim. osaamisen kehittäminen)?

Yleiset huomiot 2:

”Oppivelvollisuusiän ylittäneiden” = ”aikuisten”? Esim. vanhukset ovat myös oppivelvollisuusiän ylittäneitä.

Muutosehdotus tekstiin: 4) Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisesti TE-toimiston asiakkaaksi rekisteröityneiden aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen suunnittelu, hankinta ja valvonta.

Yleiset huomiot 3:

Kolmas momentti: vrt. 30 § ongelmat. Miten ELY järjestää seurannan ja toimittaa tiedot, jos se ei ole mukana ohjelmia laadittaessa?

37 § Aluehallintoviraston tehtävät

Yleiset huomiot:

Suunnitteleeko tai ohjaako AVI maahanmuuttajien kotoutumista edistäviä palveluja vai ainoastaan maahanmuuttajille soveltuvia palveluja?

38 § Alueellinen maahanmuuttoasiain toimikunta

Yleiset huomiot:

Ei ole asetettu Uudellamaalla. Organisoiminen jo olemassa olevien rakenteiden yhteyteen (esimerkiksi ELY-keskuksen neuvottelukunta) vaikuttaa kaikkein järkevimmältä.

39 § Työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävät

Yleiset huomiot:

Vaikka TE-toimisto onkin alin toimeenpaneva elin, niin TE-toimistojen osuudesta kotouttamistoinnissa kahden lyhyen ja yleisen momentin sijoittaminen luvun loppuun antaa virheellisen kuvan. TE-toimiston panostukset otetaan annettuna itsestäänselvyytenä siitä huolimatta, että ei ole mitenkään työvoimapolitiittisesti selvää, että TE-hallinto järjestää aivan kielitaidon alkeista lähtevää opetusta; saati sitten luku- ja kirjoitustaidon koulutusta.

40 § Sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä

Muutosesitys tekstiin: Sopimus on monivuotinen ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

41 § Suunnitelma kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä

Yleiset huomiot:

”Erityistarpeiden tunnistaminen” on epämääräinen ilmaus suhteessa palvelujärjestelmiin ja niiden väliseen työnjakoon (kuntien ja esim. TE-hallinnon vastuut).

42 § Kuntaan osoittaminen

Muutosesitys tekstiin: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus laatii pakolaisesta tai kansainvälistä suojelua saaneesta ilmoituksen siihen kuntaan, jonka kanssa se on tehnyt 40 §:ssä tarkoitetun sopimuksen.

43 § Valtion korvaus kunnille

Yleiset huomiot 1:

Uudenmaan ELY-keskuksen kanta on, että kustannusten korvaamisen edellytyksiä koskevassa momentissa tulee lisätä mainita määräajasta, johon mennessä kunta on laatinut kotouttamisohjelman.

Muutosesitys tekstiin: Pakolaisista ja kansainvälistä suojelua saaneista kunnalle aiheutuneiden kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kunta on laatinut 30§:ssä tarkoitetun kunnan kotouttamisohjelman ja tehnyt 40§:ssä tarkoitetun sopimuksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Kotouttamisohjelman laatimisen määräajasta voidaan tarvittaessa sopia erikseen edellä mainitussa sopimuksessa.

Yleiset huomiot 2:

Toisessa momentissa puhutaan ainoastaan pakolaisten ja kansainvälisen suojelun perusteella kustannusten korvaamisesta. Kuitenkin 44 § mukaan korvattavien kustannusten kohderyhmä vaikuttaa oleellisesti laajemmalla (alkukartoitukset, tulkin käyttäminen).

44§ Korvattavat kustannukset

Yleiset huomiot 1:

Uudenmaan ELY-keskus haluaa kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun pykälän kohdan ”4) tulkin käyttämisestä” perusteella kunnalle korvattaisiin jatkossa valtion varoista kaikki maahanmuuttajiin liittyvät tulkin käyttämisestä aiheutuneet kustannukset – ei siis pelkästään pakolaisiin ja kansainvälistä suojelua saavien tulkkikustannukset, joka ryhmänä on mainittu erikseen 47§:ssä. Koska tulkkauskustannusten korvauksen piirissä olevat pakolaiset ja heihin rinnastettavat henkilöt muodostavat maamme maahanmuuttajista vain suhteellisen pienen osan, tulkkauskustannusten korvaamisen soveltamisalan laajeneminen merkitsisi valtiolle tulkkauksesta aiheutuvien kustannusten moninkertaistumisen.

Yleiset huomiot 2:

Uudenmaan ELY-keskuksen mukaan 6. luvun johdonmukaisuuden kannalta tulisi pykälän 44 korvattavat kustannukset alla esittää myös eri kustannusten pääluokat. Pykälien 45 laskennalliset korvaukset, 46 korvaus kunnan maksamasta kotoutumistuesta ja toimeentulotuesta ja 47 erillisten kustannusten korvaaminen sisältö tulisi siis esittää 44§ korvattavat kustannukset alla eikä niitä tulisi erottaa omiksi pykälikseen. Lisäksi pykälän 44 alla olevassa erottelussa on paljon päällekkäisyyttä näiden sitä seuraavien 45, 46 ja 47 pykälien sisällön kanssa. 44§ jaottelu on myös liian irrallinen seuraavien pykälien kustannusluokkiin jakamiseen nähden. Nämä jaottelut tulisi yhdistää johdonmukaisella ja selkeällä tavalla sekä kukin 44 pykälässä erillisiksi kohdiksi eroteltu kulutyyppi tulisi luokitella selkeästi joko laskennallisiin korvauksiin, toimeentulotukikorvauksiin tai erillisten kustannusten korvauksiin kuuluvaksi.

Yleiset huomiot 3:

Mikäli kunnalle korvataan alkukartoitusten tekemisestä aiheutuneet kulut, miksi korvauksia ei maksettaisi kotoutumissuunnitelman laatimisesta?

Yleiset huomiot 4:

Uudenmaan ELY katsoo, että kunnan rooli alkukartoituksen järjestämisessä tulisi olla selkeämmin määritelty yhdeksännessä pykälässä, koska kunnalle esitetään oikeutta hakea valtiolta korvauksia alkukartoituksen järjestämisestä aiheutuneista kuluista.

Yleiset huomiot 5:

Kohta 1) alkukartoituksesta korvaaminen vs. kohta 4) tulkin käyttämisestä aiheutuneet kustannukset. Korvataanko kaikki alkukartoituksista aiheutuneet kustannukset? Korvataanko kaikista alkukartoituksista aiheutuneet kustannukset (riippumatta oleskeluluvan lajista)? Tulkkauskustannuksista korvaaminen? Edellyttääkö kustannusten korvaaminen, että palvelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa tms.? Mikäli rajoituksia näihin ei tehdä, sekä sisäasiainministeriön korvauksiin osoittamiin määrärahoihin, että ELY:n käsittelyhenkilökunnan määrään tarvitaan merkittäviä lisäresurssointia.

Yleiset huomiot 6:

Uudenmaan ELY näkee alkukartoituksesta kunnalle aiheutuneiden kustannusten sijoittamisen *erillisiin kustannuksiin* ongelmallisena. Kohdan 47§ muotoilu ei vaikuta loogiselta, kun ensin sisällytetään *maahanmuuttajille* tehty alkukartoitus ja sitten luetellaan *pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden* osalta erillisten kustannusten pääluokat. Huomioitavaa on siis myös se, että näiden erillisinä kustannuksina korvattavien kulujen kohderyhmät ovat varsin eriävät. Lisäksi pykälässä 48 määritellään, että *erilliset kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta ja tulkkauskustannukset ilman määräaika*, joten ajallisesti kotoutumisen ensimmäisiä viikkoja koskevan alkukartoituksen sijoittaminen näiden mahdollisesti hyvin pitkältä ajalta korvattavien kulujen joukkoon ei ole johdonmukaista.

45§ Laskennalliset korvaukset

46§ Korvaus kunnan maksamasta kotoutumistuesta ja toimeentulotuesta

47§ Erillisten kustannusten korvaaminen

Yleiset huomiot:

Uudenmaan ELY näkee käsitteellisesti epä johdonmukaisena ratkaisuna sen, että paluumuuttajien kohdalla käytetään ilmaisua *sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannukset*, kun taas pykälässä 47 puhutaan pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden osalta *erillisistä kustannuksista*. Nyt olemassa oleva laki ei tunne käsitettä *erilliset kustannukset*, mutta tässä lakiesityksessä termi otetaan käyttöön pakolaisten kohdalla. Ristiriitaiselta vaikuttaa se, että 44§ 1 momentin 7) perusteella paluumuuttajien kohdalla puhutaan uudessakin laissa *erityiskustannuksista*, kuten ennen, mutta pakolaisten kohdalla on otettu 47§ perusteella *erityiskustannus* -termin sijaan *erillinen kustannus* -termi käyttöön. Uudenmaan ELY-keskus pitää tällaista ilmaisutapojen vaihtelua epä johdonmukaisena, kun paluumuuttajien *erityiskustannuksissa* on kuitenkin sisällöllisesti kyse varsin samantyyppisistä korvauksista kuin pakolaisia ja kansainvälistä suojelua saaneita koskevissa *erillisissä kus-*

tannuksissa. Kun tällä hetkellä kummastakin käytetään samaa termiä, niin ei ole perusteltua, että uudessa laissa nämä kulut erotettaisiin pakolaisten ja paluumuuttajien kohdalla erilaisten termien alle.

48§ Korvausaika ja korvauksen maksaminen

Yleiset huomiot 1:

Uudenmaan ELY katsoo, että tässä yhteydessä tulisi selkeyden vuoksi tuoda esiin myös se, että 47§ 2 momentin kohdassa 2) määriteltyjen alaikäisten osalta korvausaika kestää siihen saakka kunnes lapsi täyttää 18 vuotta.

Yleiset huomiot 2:

Kotouttamisen soveltamisala ei ole enää 2 § perusteella sidottu ensimmäiseen kotikuntarekisteröintiin, mutta korvaukset ovat. Laskennallisten korvausten kesto ei ole suhteutettu kotouttamisaikaan. Erillisten kustannusten ja tulkkauskustannuksen kohderyhmä / palvelumääritelmät?

49§ Päätös korvausten maksamisesta

Yleiset huomiot:

Uudenmaan ELY-katsoo, että 49§ 2 momentti on muotoiltu epäselvästi eikä sovi sisällöllisesti yhteen momentin 1 kanssa.

Yleiset huomiot 2:

Uudenmaan ELY näkee puutteena sen, että luvussa 6 ei mainita sitä, minkä ajan sisällä kunnan tulee hakea valtiolta korvauksia. Tämä maininta olisi sopinut erityisen hyvin 49§ 1 momentin loppuun. Toisaalta pykälässä 50 esitetään varsin yksityiskohtaisesti korvauksen palautusvelvollisuuden liittyvät yksityiskohdat ja palautuspäätöksen tekemisen viiden vuoden määräaika.

50§ Maksetun korvauksen palautusvelvollisuus

Yleiset huomiot:

Tarkkuus, joilla korvausasioihin liittyviä asioita käsitellään, vaihtelee eri asiakokonaisuuksien ja pykälien välillä. Esimerkiksi 50§ *Maksetun korvauksen palautusvelvollisuus* on esitetty varsin yksityiskohtaisesti, mutta sitä, miten kunta käytännössä hakee korvauksia, ei ole esitetty vastaavalla tarkkuudella.

51§ Paluumuuttoavustus

Yleiset huomiot:

Rahallisen paluumuuttoavustuksen myöntämisperusteita tulisi muuttaa. Nykyinen käytäntö, jossa yksinäisen henkilön paluumuutto avustus on ”toimeentulotuen perusosa kerrottuna kahdella ja perheelle edellä mainittu summa kaksinkertaisena”, asettaa lapsiperheen eriarvoiseen asemaan.

52§ Kuntaanosoitusrekisteri

Yleiset huomiot:

Uudenmaan ELY-keskus ei näe perusteltua syytä sille, miksi ELY-keskuksille annetaan mahdollisuus kerätä ja tallettaa kuntaanosoitusrekisteriin kuntaan osoitettavien henkilöiden kielitaitoa, koulutusta, ammattitaitoa ja työkokemusta koskevia tietoja. Lisäksi ELY pitää arveluttavana arkaluonteisiksi luokiteltavien etnistä alkuperää ja uskonnollista vakaumusta koskevien tietojen keräämistä. Kyseisten rekisteritietojen kerääminen ei ole tarkoituksenmukaista Uudenmaan ELYn tehtävien hoitamisen näkökulmasta.

Muutosesitys tekstiin: Uudenmaan ELY esittää poistettavaksi kohdat 2) ja 3).

53§ Tietojen luovuttaminen kuntaanosoitusrekisteristä

54§ Tietojen poistaminen kuntaanosoitusrekisteristä

55 § Tiedoksisaantioikeus

Yleiset huomiot:

Kattaako tämä lainkohta myös 10 § alkukartoituksen tiedot? Entä 11 § kotoutumissuunnitelman? Jos alkukartoitus tai muu palvelu järjestetään ostopalveluna muulta kuin viranomaiselta, miten toutetaan tietojen luovuttaminen?

56 § Salassapitovelvollisuus

8. LUKU OSALLISENA SUOMESSA KOKEILU

57 § Kokeilun sisältö

Yleiset huomautukset:

Kohderyhmäjaotteluissa ryhmät 1 ja 2 eivät ole toisensa poissulkevia.

58 § Kokeilun suhde muuhun lainsäädäntöön

Yleiset huomiot:

63 §:n 2.mom. todetaan kokeilun mukaiseen koulutukseen osallistuvalla maahanmuuttajalla olevan aina oikeus hakeutua TE-toimiston asiakkaaksi, vaikka osa heistä ei työelämään hakeutuisikaan.

JTPL 3 luku 5 § Työnhakijaksi rekisteröityminen

Työ- ja elinkeinotoimisto rekisteröi työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään henkilöasiakkaan, joka pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa. Työ- ja elinkeinotoimisto voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Henkilöasiakkaan tulee antaa julkisen työvoimapalvelun tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään.

Työnhakijaksi rekisteröityminen ei ole edellytyksenä tämän lain mukaisten palvelujen eikä tukien, avustusten ja etuuksien saamiselle, ellei jäljempänä toisin säädetä. Henkilöasiakas voidaan pyynnöstään rekisteröidä yksittäisen palvelun asiakkaaksi. Tällöin hänen ei katsota rekisteröityneen työnhakijaksi.

Tämän perusteella ei voida evätä hakijaksi rekisteröitymistä

TTL 2 luku 1 § Työtön työnhakija

Työttömyysetuuteen on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus kokoaikatyötä hakevalla työttömällä työnhakijalla. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalla työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistyy yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa ja 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua henkilöä.

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, ja joka julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään;
- 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

Kokoaikatyötä hakevana pidetään työnhakijaa, jonka työnhaun ja mahdollisen työllistymissuunnitelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön.

Eli tämän perusteella ei oikeutta työttömyysetuuteen eikä myöskään koulutuksen aikaisiin etuuksiin.

Muutosehdotus tekstiin: Kokeilussa sovelletaan lakia kotoutumisen edistämisestä, työvoimapalvelusta annetun lain, työttömyysturvalain, ...

59 § Kokeilun tarkoitus

Yleiset huomiot:

Kotoutumiskoulutuksen kehittäminen on tärkeää, mutta nyt ehdotettu Osallisena Suomessa kokeilu vaikuttaa monella tavalla keskeneräiseltä, jotta siitä olisi hyötyä laajemmin kuin niissä kymmenessä kunnassa, jotka pääsevät kokeilun piiriin. Muun muassa seuraavat kysymykset heräävät:

- Kokeilu ei huomioi sitä kehittämistyötä, jota on jo tehty ja josta olisi löytynyt hyviä malleja. (Esimerkkinä ovat mm. nuorten perusopetuksen ylittäneiden nuorten koulutusmallit, työssä tapahtuvat joustavat koulutusmallit, kotiäitien erilaiset koulutuskokeilut)

- Uudenmaan ELY-keskuksesta käsin tarkasteltuna tuntuu vaikealta ajatella, että alueilla saatujen kokeilujen tulokset olisivat siirrettävissä hyvin erilaisiin kuntiin, joissa uusien maahanmuuttajien määrät vaihtelevat muutamasta hengestä pariin tuhanteen
- Miten kokeilun puitteissa toteutetut koulutukset on tarkoitus rahoittaa?
- Miten TE-toimisto voi hankkia kotoutumiskoulutusta ilman kilpailutusta – ainakaan paikkakunnalla, jossa kouluttajia useita kymmeniä! Kilpailutuksen vaihtoehto voisi olla järjestämisluvalla tapahtuvat koulutukset, mutta yksi kunta ei sellaista vaihtoehtoa voi kokeilla.
- Miten 73 pykälässä tarkoitetut laskennalliset korvaukset on tarkoitus laskea?
- Onko tarkoitus, että niissä kunnissa, jotka eivät pääse kokeilun piiriin jäädään useaksi vuodeksi odottamaan kokeilulailla testattuja tuloksia ja niistä saatuja kokemuksia.

Uudellamaalla toteutettuun kehittämistyöhön kokeilulakimalli sopii erittäin vaikeasti. Koska pääkaupunkiseutu on yhtä työssäkäyntialuetta, tulee alueelle saada kehitettyä vähintään kolmen kaupungin Helsingin, Espoon ja Vantaan yhtenäiset käytännöt ja menettelytavat koulutukseen ohjauksessa sekä koulutusten toteutuksessa. Siksi on tehty koko alueen kattavaa kehittämistyötä. Ensimmäisessä vaiheessa on kehitetty suomen kielen koulutusten varausjärjestelmä. Sen rinnalla on kehitetty alkutestit, joiden perusteella muodostetaan erilaisen lähtötason omaaville tarpeenmukaiset ryhmät, joihin paikat varataan em. varausjärjestelmän avulla. Kehittämistyön seuraava vaihe on säännöllisiä testauksia tekevän testipisteen/ohjauskeskuksen perustaminen.

60 § Kokeilun soveltamisala

Yleiset huomautukset:

Eikö olisi selvempää kirjoittaa kohderyhmä auki, koska myös 2 § 3 momentissakin on jo viittauksia muualla laissa?

61 § Kokeilukunta

62 § Kokeilukunnan velvollisuudet

Yleiset huomautukset:

Miksi sallitaan vain yksi kokeilupolku kuntaa kohden?

63 § Kokeiluun osallistuvaa työ- ja elinkeinotoimistoa koskevat säännökset

Yleiset huomautukset 1:

Miten toimii pykälän määritysten suhde JTPL:ään ja mikä on lakien ensisijaisuus? Jos asiakkaan tavoitteena ei ole työmarkkinoille hakeutuminen, niin ei TE-toimistolla ole uusia resursseja tämän kohderyhmän palvelemiseen.

Yleiset huomautukset 2:

Miksi työelämään hakeutumattomia pitäisi rekisteröidä TE-toimiston asiakkaaksi? Onko tässä joku tilastollisen seurannan näkökulma – esim. koulutukseen käytettävän rahan seuranta, jos koulutus-kustannukset maksetaan työvoimakoulutuksen määrärahoista?

64 § Kokeilun aikaisten toimenpiteiden yhteensovittaminen

65 § Kokeilun aikaisen kotoutumiskoulutuksen hankinta

Yleiset huomautukset 1:

Millä tavalla sitten perustellaan hankintapäätös / valinta? Mitä ilmeisimmin koulutuksen myymisestä kiinnostuneita kouluttajia olisi useita. Voidaanko todella tällä lailla poiketa kilpailuttamisen lain-säädännöstä?

Yleiset huomautukset 2:

Mitä neljäs momentti tarkoittaa? Missä valtion talousarvion momentissa olevasta määrärahasta han-kinta toteutetaan? Jos kyseessä on työvoimapolitiittinen nk. 51 momentti, niin miten sovitaan se ra-hamäärä, joka siirretään kunnan käyttöön? Voiko yleensäkin siirtää momentin varoja kunnalle? Jos tarkoituksena on hankkia 51-momentin määrärahalta myös polkujen 2 ja 3 mukaista koulutusta muille kuin TE-toimiston asiakkaille, niin miten määritellään se, kuinka paljon tätä rahoitusta siirre-tään. Entä jos vain osa koulutukseen osallistuvista on TE-toimiston asiakkaita? Nämä siirretyt rahat ovat pois lähtökohtaisesti esimerkiksi nuorille, pitkäaikaistyöttömille tai TE-hallinnon asiakkaina olevien kotoutujien koulutukseen suunnattavista varoista.

66 § Kokeilun aikaiseen kotoutumiskoulutukseen ohjaaminen ja maahanmuuttajan ohjaami-nen koulutuksen aikana

Yleiset huomautukset:

Alkukartoituksen tehnyt organisaatio ohjaa. Ei siis tarvita lainkaan kotoutumissuunnitelmaa?

67 § Kokeilun aikaiseen kotoutumiskoulutukseen valinta

68 § Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet kunnan järjestämän kotoutumiskoulutuksen aika-na

Yleiset huomautukset:

Miksi noudatetaan eri hallinnonalan JTPL 6. luvun 8 § määrittäviä? Noudatetaanko myös TE-hallinnon tulkintaohjeistusta, joka ovat paljon rajoittavampi kuin mitä Osallisena Suomessa – kokeilun joustavuuden henki Uudenmaan ELY:n tulkinnan mukaan edellyttäisi?

69 § Kokeilun aikaisen kotoutumiskoulutuksen määrä

Yleiset huomautukset:

60 opintoviikkoa maksaa TE-hallinnolle enemmän kuin 40 opintoviikkoa, jolloin määrärahaa kou-lutukseen tulisi saada TEM:istä enemmän sen mukaan, kuinka monta kokeiluun osallistuvaa kuntaa ELY-keskuksessa ja kuinka paljon koulutusta niissä toteutetaan.

70 § Todistus Osallisena Suomessa kotoutumiskoulutuksen suorittamisesta

Yleiset huomautukset:

Miksi erillinen todistus? Laatiiko sisäasiainministeriö todistukselle jonkin yleisen pohjan?

71 § Kokeilun aikaisen kotoutumistuen maksaminen

72 § Kokeilun toimenpiteet perusopetuksessa

73 § Kokeilusta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Yleiset huomautukset:

Mistä kunnalle maksetaan korvausta? Jos korvaus maksetaan laskennallisena korvauksena, niin miksi ei näitä korvattavia kustannuksia ole merkitty 44 § listaan? Mitä kustannuksia Osallisena Suomessa –projektin / hankkeen rahoituksesta voidaan maksaa? Yleiset perustelut s. 53 määritelmät ja laskelmat ovat hyvin epäselviä.

74 § Kokeilun seuranta ja arviointi

Yleiset huomiot:

Miten ja millä resurssilla ELY laatii arvioinnin?

75 § Muutoksenhaku

Yleiset huomiot:

Mihin asiaan voi hakea muutosta hallinto-oikeudessa?

76 § Kotoutumista edistävään toimenpiteeseen osallistuvan vakuutusturva

Yleiset kysymykset:

Kuka järjestää ryhmävastuuvakuutuksen?

77 § Voimaantulo

Yleiset kysymykset:

Voiko lain yksi luku todella tulla voimaan ennen kuin muu laki?